

Til:	Fylkesråd for økonomi og kultur Ronald Wærnes
Fra:	Divisjonsdirektør kultur, språk og levekår Troms Vibeke Skinstad

Vår ref.
22/08471-1

Saksbehandler
Birgit Larsen

Dato
14.06.2022

Handlingsplan 2023-2028 til Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 - Oppstart

Bakgrunn

Saken fremmes for at fylkesrådet kan fatte vedtak om oppstart av arbeidet med revisjon av Handlingsplan 2023-2028 til Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028. Handlingsplanen rulleres midtveis i perioden.

Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 og tilhørende *Handlingsplan 2017-2020* ble vedtatt i fylkestinget i mars 2017. Ny handlingsplan skulle behandles politisk etter fire år, men på grunn av sammenslåing med Finnmark fylkeskommune ble det arbeidet satt på vent. I *Regional planstrategi Se nord - Geahča davás - Katto pohjaisheen 2021-2024* står det at: «Det er behov for å utvide regional bibliotekplan til å gjelde hele fylket». I og med at fylket nå er i en oppdelingsfase, settes det i gang en prosess for å utarbeide en ny handlingsplan for Troms knyttet til *Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028*. *Handlingsplan 2017-2020* er i hovedsak gjennomført, og det er behov for en ny handlingsplan for neste periode. Dette arbeidet vil gjennomføres i samråd med folkebibliotekene i Troms. Intensjonen er at den nye *Handlingsplan 2023-2028* skal vedtas i fylkestinget i mars 2023.

Beskrivelse

Ifølge formålsparagrafen i *Lov om folkebibliotek* er folkebibliotekenes oppgave å: «... fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.»

I *Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 - Rom for demokrati og dannelse* understrekes det at: «Bibliotekene er demokratihus. Fra Nasjonalbiblioteket til folkebibliotek, skolebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Sammen utgjør disse viktig demokratisk infrastruktur og er en

grunnstamme i demokratiet (...) Bibliotekene er, og skal være, åpne, inkluderende og tilgjengelige steder for rekreasjon, debatt, opplysning og kunnskap».

Fylkesplan for Troms 2014-2025 understreker fylkeskommunens ansvar for å legge til rette for gode møteplasser: «Bibliotekene har lav terskel for tilgjengelighet og har betydning som kulturell og kompetansegivende møteplass og kunnskaps- og kulturformidler for hele befolkningen». Kommunene har ut fra *Lov om folkebibliotek* ansvar for folkebibliotekvirksomheten: «Til formål nevnt i kapittel I skal alle kommuner ha et folkebibliotek». Vi vet at kommunal bibliotekjeneste forvalter svært små ressurser. Det er ikke mulig for fylkeskommunen å bidra til utvikling på en måte som er relevant for alle kommuner uten en felles forankret prioritering. *Regional bibliotekplan for Troms 2027-2028* med handlingsplan representerer ei slik felles prioritering. En handlingsplan med utgangspunkt i eksisterende regionale plan vil ta stilling til hvordan satsingene og de tre strategiene i eksisterende plan kan videreføres, sett i lys av nyere nasjonale føringer.

Synliggjøring av folkebibliotekenes potensial er viktig for å øke kunnskapen hos både bibliotekteiere og bibliotekbrukere. Folkebiblioteket kan være en viktig og tilstedeværende virksomhet i lokalsamfunnet gjennom sitt samfunnsoppdrag. Det krever tydelig retning, kompetanse og ressurser. Handlingsplanen vil legge føringer for fylkeskommunens arbeid og samarbeid med kommunene om folkebibliotekene og med andre aktører i de kommende fire årene.

Det overordnede målet for *Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028* er «gode og likeverdige bibliotekjenester og tilstrekkelig nærhet til tjenestene for alle innbyggere i Troms». Alle skal oppleve at det lokale folkebiblioteket tilbyr relevante og gode bibliotekjenester. Befolkningen skal møte personale som har kompetanse til å hjelpe dem videre og en virksomhet som er profesjonell i sin tjenesteutføring.

Formålet med den regionale bibliotekplanen er:

«... å sørge for et felles styringsverktøy som sikrer tjenester som er relevant for alle, tilstrekkelig kompetanse og hensiktsmessig samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene. Den regionale bibliotekplanen skal ta stilling til hvordan bibliotekene i Troms skal ivareta sin samfunnsrolle og hvordan fylkeskommunen og kommunene skal utvikle bibliotekene i fellesskap.».

Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 er utviklet i samarbeid mellom fylkeskommunen, kommunene, UIT Norges arktiske universitet og bibliotekorganisasjoner.

Hva er oppnådd i den første handlingsplanperioden?

Det er en sammenheng mellom utdanninger, kurs og generell kompetansebygging som er gjennomført de siste årene og den utviklingen bibliotekene har gjennomgått. Dette har bidratt til at bibliotekene er blitt mer synlig, kompetent og tydelig i sin tjenesteutvikling.

Gjennom det treårige prosjektet «Folkebibliotek som kunnskapsaktør», som ble avsluttet i 2021, har bibliotekene blitt styrket som aktive kunnskapsaktører for sine lokalsamfunn. Målet for prosjektet var å forbedre bibliotekjenesten og formidling av innhold innafor kunnskap og opplæring ved å organisere arbeidet slik at det gir tettere samarbeid og ei tydelig rolleavklaring

mellom folkebibliotekene, fylkesbiblioteket og universitetsbiblioteket. Dette prosjektet videreføres nå i 2022 i samarbeid med Finnmark fylkesbibliotek.

Det er gjennomført et lederutviklingsprogram i samarbeid med Oslo Met med 13 studenter som startet i september 2019 og avsluttet våren 2021. Målet for programmet var å gi biblioteklederne et helhetlig blikk for bibliotekvirksomheten og styrke dem i arbeidet med å gjøre bibliotektlestene synlig som ressurs i kommunen.

Bibliotekene er styrket i sine roller som arenaer for formidling og som møteplass gjennom kurs og kompetanseheving, mangfoldige litteratur- og kunnskapsformidlingsarrangementer, felles formidlingsprosjekter og erfaringsutveksling. De nordnorske fylkesbibliotekene har i samarbeid med folkebibliotekene fulgt opp den nordnorske litteraturstrategien og vil fortsette samarbeidet gjennom *Litteraturstrategi for Nord-Norge 2022-2025* som ble vedtatt i de nordnorske fylkestingene i desember 2021.

Fylkesbiblioteket og folkebibliotekene har de siste årene utviklet nye samarbeidsområder og samhandlingsmetoder. Behov for andre måter å møtes på har åpnet for en ny digital virkelighet med nye møteplasser og økt samhandling.

Statistikk:

Fra 2017 tom 2019, før pandemien påvirket bibliotekbruken, økte antallet arrangement i bibliotekene i Troms med nesten 20%. Også bokutlånet til barn økte i perioden. Bruken av e-bøker ble tredoblet i årene 2017-2021, dels som resultat av pandemi og statlige tilskudd til innkjøp.

Arbeidet med å revidere den nasjonale bibliotekstrategien i gang og skal fullføres i løpet av 2023. Det er også varslet fra kulturministeren at det skal utarbeides en leselyststrategi. Satsningsområder som gjenstår fra første handlingsplanperiode for Troms vil tas med i det videre arbeidet og den nye handlingsplanen vil ses forhold til varslede nasjonale føringer. Handlingsplanens tiltak skal være knyttet til bærekraftmålene. En ny digital virkelighet, økt fokus på samskaping og involvering av lokalsamfunnet vil være viktige perspektiver. Fokuset på folkebibliotekene som kunnskapsaktører vil videreføres.

I prosessen vil det være bred involvering av representanter fra kommunene og andre viktige samarbeidspartnere. Høsten 2022 vil det bli arrangert regionale møter, temamøter og et bibliotekpolitisk seminar for å inkludere og informere kommunale ledere og skape eierskap til arbeidet.

Ledere for de største bibliotekene i regionen ønskes med i en prosjektgruppe slik at de kan ha mulighet til å i større grad være bidragsytere til tiltak som vil komme hele regionen til gode i årene som kommer. De regionale samarbeidene vil bli involvert i arbeidet, og representanter fra bibliotekene i regionen og andre samarbeidsparter vil bli invitert til å bidra i temamøter. Bibliotekeierne involveres i den grad det er mulig. Tiltakene i handlingsplanen vil være mer konkret og tydelig enn sist, med tanke på ansvarliggjøring og tidsrammer.

Vurdering

Ved planprosessens avslutning i mars 2023 skal en handlingsplan som er godt forankret i Troms og som gir en tydelig retning for arbeidet de neste fire årene være klar for å settes ut i livet.

Handlingsplanen skal inneholde tiltak som styrker bibliotekene og samhandlingen mellom bibliotekene i regionen. Tiltakene skal utvikle bibliotekenes rolle som kunnskaps-, kultur- og møtearena og legge til rette for gode bibliotektenester for alle innbyggere i Troms.

Økonomiske og administrative konsekvenser:

Handlingsplanarbeidet gjennomføres innenfor eksisterende budsjett.

Konklusjon

Divisjonsdirektøren anbefaler fylkesrådet å fatte følgende vedtak:

Prosess med utarbeiding av ny Handlingsplan for Troms 2023-2028 knyttet til Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 igangsettes med intensjon om vedtak i fylkestinget i mars 2023. Handlingsplanen rulleres midtveis i perioden.